

Sygn. akt III Ca 2151/17, III Ca 2152/17

POSTANOWIENIE

Dnia 18 września 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Barbara Braziewicz (spr.)

Sędziowie: SO Magdalena Hupa - Dębska

SR (del.) Maryla Majewska - Lewandowska

Protokolant Marzena Makoś

po rozpoznaniu w dniu 11 września 2018 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) Spółki Akcyjnej w K., jako następcy prawnego (...) Spółki Akcyjnej w K.

z udziałem Zakładów (...)A.M. (...) Spółki Jawnej

w R.

o stwierdzenie nabycia prawa służebności gruntowej o treści służebności przesyłu w drodze zasiedzenia

na skutek apelacji wnioskodawcy i uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach

z dnia 10 maja 2017 r., sygn. akt I Ns 1792/12

postanawia:

I. sprostować oznaczenie wnioskodawcy (...) Spółka Akcyjna w K., następca prawny (...) Spółki Akcyjnej w K.;

II. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że:

1. stwierdzić nabycie przez (...) Spółkę Akcyjną w K. w drodze zasiedzenia z dniem 9 września 2013 r. służebności przesyłu na położonej w miejscowości R. nieruchomości gruntowej, a stanowiącej działkę oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), dla której Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach prowadzi księgę wieczystą numer (...), a polegającą na zapewnieniu każdoczesnemu właścicielowi urządzeń linii elektroenergetycznych o napięciu 400 kV R. – Ł., W. – J. prawa nieprzerwanego przesyłu energii elektrycznej oraz dostępu, przechodu i przejazdu, w tym sprzętem ciężkim przez obciążoną nieruchomość w celu wykonywania eksploatacji, konserwacji, naprawy modernizacyjnej, remontów oraz przeprowadzania innych napraw lub usuwania awarii linii, wymiany słupa linii elektroenergetycznej lub innych niezbędnych elementów tej linii oraz znoszenia przez właścicieli nieruchomości obciążonej ograniczeń i zakazów wynikających z istnienia pasa technologicznego linii o szerokości 60 (sześćdziesiąt) metrów (2 x 30 metrów od osi linii), zgodnie z załącznikami numer 5 (pięć) i 6 (sześć) do opinii uzupełniającej biegłego sądowego z zakresu geodezji i kartografii W. S. (1) z dnia 24 stycznia 2017 r., które uczynić integralną częścią niniejszego postanowienia;

2. oddalić wniosek w pozostałym zakresie;

3. oddalić wnioski wnioskodawcy i uczestnika postępowania o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego;

4. ustalić, że kosztami sądowymi wnioskodawca i uczestnik postępowania są obciążeni po połowie, szczegółowe ich rozliczenie pozostawiając referendarzowi sądowemu;

III. oddalić obie apelacje w pozostałym zakresie;

IV. oddalić wnioski wnioskodawcy i uczestnika postępowania o zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

SSR (del.) Maryla Majewska – Lewandowska SSO Barbara Braziewicz SSO Magdalena Hupa – Dębska

UZASADNIENIE

(...) Spółka Akcyjna w K. wniósł o stwierdzenie, że z dniem 1 stycznia 2003 r. nabył przez zasiedzenie służebność gruntową na nieruchomości położonej w województwie (...), powiat (...), gmina R. w miejscowości R., stanowiącej działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), dla której Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach prowadzi księgę wieczystą KW (...), o treści odpowiadającej służebności przesyłu, a polegającą na zapewnieniu każdorazowemu właścicielowi urządzeń linii elektroenergetycznych o napięciu 400 KV R.-Ł., W.-J. prawa nieprzerwanego przesyłu energii elektrycznej oraz dostępu, przechodu i przejazdu, w tym sprzętem ciężkim przez obciążoną nieruchomość w celu wykonywania eksploatacji, konserwacji, naprawy modernizacyjnej, remontów oraz przeprowadzania innych napraw lub usuwania awarii linii, wymiany słupa linii elektroenergetycznej lub innych niezbędnych elementów linii elektroenergetycznej o napięciu 400 KV R.-Ł., W.-J., przechodzącej przez tę nieruchomość oraz znoszenia przez właścicieli nieruchomości obciążonej ograniczeń i zakazów wynikających z istnienia pasa technologicznego linii, w tym zakazu wnoszenia w tym pasie budynków mieszkalnych, utrzymania drzew i krzewów oraz roślinności przekraczającej trzy metry wysokości, a także korzystania z nieruchomości obciążonej w sposób zgodny z aktualnie obowiązującymi przepisami dotyczącymi linii elektroenergetycznych, ochrony zdrowia i życia ludzkiego.

W odpowiedzi na wniosek uczestnik postępowania Zakłady (...)A.M.” (...) Spółka jawna w R. wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie od wnioskodawcy na jego rzecz kosztów postępowania.

Zaskarżonym postanowieniem z 10 maja 2017r. Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach w punkcie 1 stwierdził, że z dniem 1 stycznia 2004r. wnioskodawca (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w K. nabył przez zasiedzenie służebność gruntową na nieruchomości położonej w województwie (...), powiat (...), gmina R. w miejscowości R. stanowiącej działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), dla której Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach prowadzi księgę wieczystą Kw (...), o treści odpowiadającej służebności przesyłu, a polegającą na zapewnieniu każdorazowemu właścicielowi urządzeń linii elektroenergetycznych o napięciu 400 kV R. – Ł., W. – J. prawa nieprzerwanego przesyłu energii elektrycznej oraz dostępu, przechodu i przejazdu, w tym sprzętem ciężkim przez obciążoną nieruchomość w celu wykonywania eksploatacji, konserwacji, naprawy modernizacyjnej, remontów oraz przeprowadzania innych napraw lub usuwania awarii linii, wymiany słupa linii elektroenergetycznej lub innych niezbędnych elementów linii elektroenergetycznej o napięciu 400 kV R. – Ł., W. – J., przechodzącej przez tę nieruchomość oraz znoszenia przez właścicieli nieruchomości obciążonej ograniczeń i zakazów wynikających z istnienia pasa technologicznego linii o szerokości 60 metrów, zgodnie z załącznikami numer 5 i 6 do opinii uzupełniającej biegłego sądowego z zakresu geodezji i kartografii W. S. (1) z dnia 24 stycznia 2017r., które uczynić integralną częścią niniejszego postanowienia, w tym zakazu wznoszenia w tym pasie budynków mieszkalnych, utrzymania drzew i krzewów oraz roślinności przekraczającej 3 metry wysokości, a także korzystania z nieruchomości obciążonej w sposób zgodny z aktualnie obowiązującymi przepisami dotyczącymi linii elektroenergetycznych, ochrony zdrowia i życia ludzkiego oraz

w punkcie 2 ustalił, że koszty postępowania ponosi uczestnik postępowania, szczegółowe ich rozliczenie pozostawiając referendarzowi sądowemu.

Postanowienie to zapadło przy następujących ustaleniach faktycznych - uczestnik postępowania Zakłady (...)A.M." (...) Spółka jawna w R. jest właścicielem nieruchomości położonej R., w ewidencji gruntów oznaczonej jako działka o numerze (...), o powierzchni 9.913 m², dla której Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach prowadzi księgę wieczystą KW Nr (...).

Przez opisaną wyżej nieruchomość przebiega dwutorowa napowietrzna linia elektroenergetyczna o napięciu 400 kV relacji R. – Ł., W. – J., oddana do eksploatacji w roku 1983 (odbioru technicznego dokonano dnia 5 sierpnia 1983 r.). Lokalizacja inwestycji została uzgodniona z organami administracji państwowej – linia stanowić miała jedno z ogniw projektowanego do 1980 r. pierścienia sieciowego 400kV, który miał bezpośrednio łączyć dwie nowe elektrownie: Elektrownie (...) oraz zespół Elektrowni (...). Inwestycja ta została zrealizowana w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa przez Zakład (...) w G., który następnie eksploatował linię. Na mocy zarządzenia nr 187/O./93 Ministra Przemysłu i Handlu z 9 lipca 1993 r., dokonano podziału przedsiębiorstwa państwowego pn. Zakład (...) w G. i jego przekształcenia w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa. Wskutek podziału linia elektroenergetyczna 400 kV R. – Ł., W. - J. została wniesiona do spółki pod firmą (...) Spółka Akcyjna w W. (w dacie przeniesienia linia nosiła nazwę W. – R. – T., co związane było z rozbudową linii i zmianą nazwy stacji energetycznych). Składniki majątku przekazane na podstawie zarządzenia nr 187/O./93 zostały wniesione do spółki jako aport na pokrycie podwyżki kapitału akcyjnego spółki (...) S.A. W 2007 r. spółka (...) S.A. zmieniła firmę na (...) S.A. Następnie, wskutek podziału spółki (...) S.A. w trybie art. 529 § 1 punkt 4 KSH w drodze przeniesienia na spółkę (...) S.A. w W. materialnych i niematerialnych składników majątkowych (...) S.A., stanowiących odrębne przedsiębiorstwo w rozumieniu artykułu 55¹ k.c., a także obciążających je zobowiązań, (...) S.A. wstąpiła 31 grudnia 2007 r. w drodze sukcesji uniwersalnej częściowej we wszystkie prawa i obowiązki (...) S.A. związane z posiadaniem linii elektroenergetycznej 400 kV R. – Ł., W. - J.. W 2008 r. spółka (...) S.A. zmieniła firmę na: (...) Spółka Akcyjna, a w styczniu 2013 r. – na (...) Spółka Akcyjna.

Od oddania do eksploatacji w grudniu 1983 r., za pomocą linii elektroenergetycznej o napięciu 400 kV relacji R. – Ł., W. – J. nieprzerwanie przesyłana jest energia elektryczna. Od czasu odbioru urządzeń linii elektroenergetycznej pracownicy wnioskodawcy i jego poprzedników prawnych w razie potrzeby dokonywali oględzin i napraw przedmiotowych urządzeń.

Zdaniem Sądu Rejonowego, szczególnie istotne z punktu widzenia niniejszego postępowania było ustalenie, czy zaistniały przesłanki zasiedzenia służebności gruntowej w swojej treści odpowiadającej służebności przesyłu. Powyższe możliwe było do ustalenia dzięki przedstawionym przez wnioskodawcę dokumentom, umożliwiającym dokładne ustalenie ciągłości posiadania służebności przez poprzedników prawnych wnioskodawcy postępowania. Złożone do akt sprawy decyzje lokalizacyjne, w tym decyzje dokumentujące rozpoczęcie procesu budowy spornej linii elektroenergetycznej datowane są na rok 1974. Z kolei treść protokołu ostatecznego odbioru technicznego wskazuje, że budowa linii zakończyła się dnia 5 sierpnia 1983 r. W grudniu 1983 r. linię tę podłączono pod napięcie, a jej eksploatacja – jak wynika z zeznań świadka Ł. M., którym Sąd dał wiarę w całości, prowadzona jest do tej pory, w sposób nieprzerwany.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy stwierdził, że zgodnie z art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio. Z mocy art. 305⁴ k.c. powyższy przepis ma zastosowanie do służebności przesyłu. Z cytowanej regulacji wynika, że można zasiedzieć tylko służebność czynną, nie można natomiast zasiedzieć służebności biernej polegającej na przykład na zakazie budowania ponad pewną wysokość, gdyż taka służebność jest niewidoczna (zob. orzeczenie SN z 4.07.1952 r., C 1195/52, OSN 1953, nr 3, poz. 79). Trwale i widoczne urządzenie musi być natomiast wynikiem świadomego i pozytywnego działania ludzkiego, w celu przystosowania gruntu obciążonego ułatwiającego funkcjonowanie przedsiębiorstwa przesyłowego, zwiększając użyteczność należącej do niej nieruchomości władnącej.

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, w odniesieniu do służebności przesyłu nie ma potrzeby oznaczania nieruchomości władnącej. Służebność przesyłu nie jest bowiem powiązana z nieruchomością władnącą. Służebność przesyłu ma na celu umożliwienie przedsiębiorcy właściwe korzystanie z urządzeń, których jest właścicielem, a zatem które wchodzą w skład jego przedsiębiorstwa. Ustanowienie służebności przesyłu następuje zatem na rzecz przedsiębiorcy, a jej nabycie w drodze zasiedzenia następuje przez przedsiębiorcę, a nie na rzecz właściciela nieruchomości władnącej lub przez takiego właściciela. W kontekście powyższego przy instytucji przesyłu kategoria „nieruchomości władnącej” w ogóle nie występuje.

Jak wspomniano powyżej, przedmiotem zasiedzenia mogą być tylko służebności czynne. Taki jest też charakter służebności obciążającej nieruchomość uczestnika postępowania, o czym świadczą chociażby przeprowadzane regularnie kontrole oraz prace konserwacyjne i remonty. Ponadto koniecznym warunkiem nabycia służebności przez zasiedzenie jest wykonanie trwałego i widocznego urządzenia. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, dla nabycia przez zasiedzenie służebności przesyłu nie jest niezbędne, by widoczne elementy trwałego urządzenia, będącego przedmiotem korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego, znajdowały się na nieruchomości, która obciążać ma tą służebność (postanowienie SN z dnia 06.07.2011 r. I CSK 157/11).

Przeprowadzona wizja lokalna na nieruchomości ujawniła, iż na działce uczestnika postępowania nr (...) znajdują się widoczne urządzenia linii elektroenergetycznej o napięciu 400 kV relacji R. – Ł., W. – J. w postaci słupa energetycznego oraz przewodów napowietrznych.

Odnosząc się do kwestii związanej z terminem zasiedzenia wskazać należy, iż w przedmiotowej sprawie linia elektroenergetyczna znajdująca się na obciążonej nieruchomości uczestnika została wybudowana w roku 1983, a jej eksploatacja rozpoczęła się w grudniu tegoż roku i nieprzerwanie trwa do dziś. Z uwagi na brak informacji w przedmiocie dokładnej daty rozpoczęcia eksploatacji linii, przyjęto, iż był to najpóźniej dzień 31 grudnia 1983 r. Przebieg linii przez nieruchomość uczestnika nie uległ zmianie. Linia ta poddawana jest okresowym oględzinom przez pracowników wnioskodawcy, a wcześniej jego poprzedników prawnych, oraz zabiegom konserwacyjnym, mającym na celu zapewnienie możliwości niezawodnego i ciągłego korzystania z urządzenia.

Należy mieć na uwadze fakt, iż ukształtowanie się po 1989 r. gospodarki rynkowej zrodziło pilną potrzebę uregulowania sytuacji prawnej licznych urządzeń posadowionych na prywatnych gruntach, a należących z reguły do przedsiębiorstw przesyłowych. W kontekście powyższego ustaliła się w ostatnich latach stosunkowo spójna linia w orzecznictwie SN, wskazująca na możliwość nabycia w drodze zasiedzenia służebności gruntowej, której treść obejmuje prawo do utrzymywania urządzeń przesyłowych. Posiadanie przez przedsiębiorstwo państwowe urządzeń elektroenergetycznych na cudzej nieruchomości, na której zostały posadowione, jest posiadaniem w rozumieniu art. 352 k.c. i może prowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu. (por. SN w post. z 13.10.2011 r., V CSK 502/10, Lex nr 1096048).

Ponadto z uzasadnienia wyroku SN z 29.12.2009 r., sygn. IV CSK 291/09, wynika, że okres posiadania przez Skarb Państwa przed 1 lutego 1989 r. można doliczyć do okresu posiadania przez przedsiębiorstwa, które zostały w 1990 r. uwłaszczone na urządzeniach przesyłowych. Sąd rozpoznający niniejszą sprawę podziela przytoczone wyżej stanowisko Sądu Najwyższego. Zdaniem Sądu, nie można zgodzić się z twierdzeniem uczestnika postępowania o braku możliwości doliczenia do okresu posiadania – prowadzącego do zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu – okresu posiadania poprzednika prawnego wnioskodawcy, którym było przedsiębiorstwo państwowe, przed lutym 1989 r. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, władanie cudzą rzeczą przez Skarb Państwa, uzyskane w ramach sprawowania władztwa publicznego może być posiadaniem samoistnym prowadzącym do zasiedzenia. Skoro zatem zarząd mieniem państwowym w okresie obowiązywania zasady jednolitości własności państwowej wykonywany był także przez przedsiębiorstwa państwowe, które następnie w wyniku komercjalizacji zostały przekształcone w jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, to brak jest jakiegokolwiek uzasadnienia dla uznania, iż taka spółka i jej następcy prawni nie mogą doliczyć okresu posiadania prowadzącego do zasiedzenia okresu, w którym termin zasiedzenia biegł na rzecz Skarbu Państwa. Podkreślić należy, że przekazaniu majątku sieciowego, na który składają się między innymi linia elektroenergetyczna 400 kV relacji R. – Ł., W. – J., stacje elektroenergetyczne

oraz pozostałe składniki majątku wymienione w załącznikach do zarządzeń z 9 lipca 1993 r., towarzyszyło wydanie dokumentacji prawnej, technicznej i eksploatacyjnej przekazywanych linii. Okoliczność wydania dokumentacji potwierdza fakt posługiwania się nią przez wnioskodawcę w niniejszym postępowaniu. Sąd podziela stanowisko wnioskodawcy jakoby wydanie przez Zakład (...) w G. dokumentacji linii elektroenergetycznej 400 kV, której dotyczy niniejsze postępowanie, stanowiło symboliczne przekazanie władztwa nad linią elektroenergetyczną. Powyższe wskazuje na przeniesienie posiadania zgodnie z art.348 k.c., wymagany zgodnie z art.176 § 1 k.c. dla doliczenia posiadania poprzednika. Zasadniczym sposobem przeniesienia posiadania uregulowanym w art. 348 k.c. jest wydanie rzeczy (traditio), z którym jednoznacznie jest wydanie dokumentów umożliwiających rozporządzanie rzeczą.

Wymagany dla zasiedzenia okres czasu posiadania służebności zależy tutaj, podobnie jak w przypadku nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości, od dobrej lub złej wiary posiadacza. Stosując odpowiednio normę art. 172 k.c. należy skonstatować, że posiadacz służebności gruntowej nabywa służebność, jeżeli ją posiadał nieprzerwanie od lat dwudziestu, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze. Natomiast po upływie lat trzydziestu posiadacz służebności gruntowej nabywa służebność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze.

W przedmiotowej sprawie bezspornie wynika, iż wnioskodawca i jego poprzednicy prawni od ponad 30 lat korzystają z trwałego i widocznego urządzenia posadowionego na nieruchomości uczestnika, jakim są elementy linii elektroenergetycznej w postaci słupów energetycznych oraz przewodów napowietrznych. Podkreślić należy, że zgodnie z art. 7 k.c. w zw. z art. 234 k.p.c., wnioskodawca korzysta z domniemania posiadania służebności w dobrej wierze, które jest wiążące dla sądu orzekającego. W ocenie Sądu, uczestnik postępowania nie przedstawił żadnych dowodów pozwalających na obalenie przedmiotowego domniemania, a to jego, zgodnie z art. 6 k.c., obciąża w tym zakresie ciężar dowodowy. Co więcej, zebrany w sprawie materiał dowodowy oraz poczynione na jego podstawie ustalenia faktyczne, w tym dotyczące czynności administracyjnych podjętych przed rozpoczęciem budowy linii elektroenergetycznej pozwalają na przyjęcie, iż w dacie objęcia nieruchomości w posiadanie celem budowy urządzeń przesyłowych, przedsiębiorstwo państwowe będące poprzednikiem prawnym wnioskodawcy działało w dobrej wierze. Wydane decyzje uzasadniały przekonanie inwestora o pełnym prawie do korzystania z obciążonych w tym zakresie nieruchomości. Nie można przy tym pominąć okoliczności, że w okresie budowy linii wysokiego napięcia były to grunty Skarbu Państwa, zaś sieć budowana była z państwowych środków pieniężnych i przez podmioty reprezentujące prawa Skarbu Państwa. Ponadto, przeznaczenie linii, w szczególności konieczność zapewnienia bardzo licznym użytkownikom sieci elektroenergetycznej dostępu do energii elektrycznej, również zdaje się uzasadniać przyjęcie dobrej wiary po stronie poprzednika prawnego wnioskodawcy. Z kolei przedłożone zarządzenie nr 187/O./93 Ministra Przemysłu i Handlu z 9 lipca 1993 r. wraz z załącznikiem, akt notarialny z 31 maja 1994 r., Rep. A Nr 991/94 z Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Spółki (...) S.A., plan podziału ogłoszony w Monitorze Sądowym i Gospodarczym Nr 194 z 5 października 2007 r., jak również odpisy z rejestru przedsiębiorców KRS potwierdzają następstwo prawne wnioskodawcy po Skarbie Państwa – przedsiębiorstwach państwowych, jednoosobowych spółkach Skarbu Państwa i innych osobach prawnych. Tym samym, w okolicznościach niniejszej sprawy należało ocenić stan posiadania wnioskodawcy przez 20 lat, licząc od dnia oddania linii napowietrznej 400 kV do użytku. Dlatego mając powyższe na uwadze, a w szczególności fakt, iż bieg zasiedzenia rozpoczyna się od momentu, gdy posiadacz służebności przystąpił do korzystania z trwałego i widocznego urządzenia, co niewątpliwie miało miejsce w momencie włączenia linii do sieci i rozpoczęcia dystrybucji prądu, Sąd przyjął za początkowy termin biegu zasiedzenia służebności datę 01.01.1984 r.

Konkludując, stwierdzić należy, że wnioskodawca w sposób wyczerpujący wykazał, iż nabył on prawo do korzystania z nieruchomości stanowiącej własność uczestnika w swej treści odpowiadającej służebności przesyłu przez zasiedzenie. Spełnił on bowiem wszystkie przesłanki z art. 292 k.c., wobec tego nabycie owej służebności nastąpiło nieodpłatnie z mocy prawa. Posiadanie nieruchomości przez wnioskodawcę nie było również w tym okresie przerwane. W szczególności, wskazać należy, iż wytoczenie przez właściciela nieruchomości przeciwko posiadaczowi służebności przesyłu (służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu) powództwa o zasądzenie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w zakresie odpowiadającym tej służebności, nie przerywa biegu jej zasiedzenia (tak SN w uchwale 7 sędziów z 26.11.2014 r., sygn.. akt III CZP 45/14, publ. w OSNC 2015/5/54).

Nadto, zdaniem Sądu, wnioskodawca w sposób wystarczający wykazał okoliczności nieprzerwanego posiadania służebności przez siebie oraz swoich poprzedników. Przekształcenia własnościowe po stronie posiadaczy służebności zostały w sposób wystarczający wykazane; skutek podziału przedsiębiorstwa państwowego - Zakładu (...) w G., polegającego na przeniesieniu części majątku tego przedsiębiorstwa na (...) S.A. na podstawie zarządzeń wydanych przez Ministra Przemysłu i Handlu, doszło do przeniesienia części zorganizowanego majątku tego przedsiębiorstwa w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego. Tym samym nie budzi wątpliwości Sądu, że obecnie właścicielem linii elektroenergetycznej 400 kV relacji R. – Ł., W. - J. jest wnioskodawca.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie powołanych wyżej przepisów, Sąd uznał przesłanki nabycia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu za spełnione. Decydując o szerokości pasa służebności, Sąd wziął pod uwagę treść opinii biegłego z zakresu geodezji i zważył, iż winien on odpowiadać zakresowi eksploatacji spornej sieci, tak, by zapewnić przedsiębiorcy możliwość wykonania wszelkich prac naprawczych, konserwacyjnych, dokonywanie okresowych przeglądów oraz usuwania awarii. Szerokość pasa służebności przyjęto po 30 m od osi słupa w obie strony, zgodnie z wariantem 3 przedstawionym w opinii biegłego oraz załącznikami nr 5 i 6 do tej opinii. Wskazać należy, iż na taki sposób dotychczasowego korzystania ze służebności gruntowej przez wnioskodawcę i jego poprzedników prawnych wskazywał świadek Ł. M., a Sąd uznał jego zeznania w przedmiotowym zakresie za wiarygodne.

Sąd Rejonowy stwierdził, że w rozstrzyganym przypadku istniały podstawy do odstąpienia od ogólnej reguły art. 520 § 1 k.p.c. Stanowiska zainteresowanych przez cały czas trwania postępowania były sprzeczne, zaś orzeczeniem Sąd przyznał rację wnioskodawcy. W konsekwencji, koszty postępowania winien ponieść uczestnik postępowania, o czym orzeczono w pkt 2 postanowienia, szczegółowe ich rozliczenie pozostawiając referendarzowi sądowemu.

Od powyższego postanowienia apelację wnieśli wnioskodawca i uczestnik postępowania.

Powyższe postanowienie uczestnik postępowania zaskarżył w całości, wnosząc o zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie wniosku o zasiedzenie, względnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji oraz o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika postępowania kosztów procesu za obie instancje.

Apelujący zarzucił Sądowi naruszenie:

I. prawa materialnego tj. art. 285 § 1 i 2 k.c., art. 292 k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 64 ust. 3 oraz art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji poprzez błędne uznanie, że możliwe jest nabycie przez przedsiębiorcę przesyłowego w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na podstawie posiadania, które miało miejsce przed wejściem w życie art. 305¹- 305⁴ tj. przed dniem 3 sierpnia 2008r.; naruszenie art. 172 § 1 oraz 2 k.c. w zw. z art. 176 § 1 k.c. w zw. z art. 64 ust. 3 oraz art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji, poprzez ich wadliwe zastosowanie, w tym uznanie zasiedzenia przez wnioskodawcę służebności gruntowej na nieruchomości położonej w R., stanowiącej działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), dla której Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...), o treści odpowiadającej służebności przesyłu, przy jednoczesnym doliczeniu do czasu posiadania obecnego posiadacza czasu posiadania jego poprzedników, podczas gdy brak było ku temu jakichkolwiek podstaw faktycznych i prawnych, a nadto zarzucił

II. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na błędnym ustaleniu, iż w dacie objęcia przedmiotowej nieruchomości w posiadanie celem budowy urządzeń przesyłowych, przedsiębiorstwo państwowe będące poprzednikiem prawnym wnioskodawcy działało w dobrej wierze, a nadto zarówno wnioskodawca jak i jego poprzednicy prawni od ponad 30 lat korzystają z trwałego i widocznego urządzenia posadowionego na nieruchomości uczestnika również będąc w dobrej wierze, podczas gdy wydanie decyzji o pozwoleniu na budowę infrastruktury przesyłowej nie świadczy przecież o posiadaniu przez wnioskodawcę nieruchomości, ponadto poprzednik prawny wnioskodawcy dysponując jedynie pozwoleniem na budowę bez uzyskania stosownej decyzji wyłączeniowej nie mógł przypuszczać, że przysługuje mu tytuł prawny do nieruchomości uczestnika, a jako podmiot trudniący się profesjonalnie dystrybucją energii

musiał wiedzieć, iż takiego tytułu nie posiada, nadto nie może być mowy o korzystaniu w dobrej wierze z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, gdy przedsiębiorca przesyłowy będący przecież profesjonalistą nie dysponuje zgodą właściciela nieruchomości w jakiegokolwiek postaci, nadto pojęcie dobrej wiary w sensie podmiotowym o jakim stanowi art. 7 k.c. oznacza stan psychiczny osoby wyrażający się w błędnym, ale usprawiedliwionym jej przekonaniu o istnieniu jakiegoś prawa lub stosunku prawnego lub też sytuacji istotnej z punktu widzenia prawa, mimo że rzeczywisty stan prawny obiektywnie oceniany jest odmienny, natomiast w złej wierze jest ten, kto powołując się na prawo lub stosunek prawny wie, a przynajmniej na podstawie okoliczności powinien wiedzieć, że one nie istnieją, przy czym przymiot dobrej wiary musi obejmować cały okres eksploatacji urządzeń;

III. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na błędnym ustaleniu, iż bieg terminu zasiedzenia w okolicznościach niniejszej sprawy rozpoczął swój bieg w momencie oddania przedmiotowej sieci energetycznej do użytkowania, podczas gdy Zakład (...) za którego następcę uważa się Spółka (...) S.A. nie mógł, będąc przedsiębiorstwem państwowym, rozpocząć biegu terminu niezbędnego do stwierdzenia zasiedzenia, zarówno nieruchomości jak i służebności gruntowej;

IV. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, polegający na błędnym ustaleniu, iż wnioskodawca korzysta ze szczegółowo opisanej we wniosku o zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, podczas gdy zgodnie z zeznaniami świadka Ł. M. złożonymi na rozprawie w dniu 17 października 2014r. linię elektroenergetyczną, której dotyczy wnioski, eksploatuje zupełnie inne przedsiębiorstwo energetyczne tj. (...) S.A (czyli inny podmiot aniżeli wnioskodawca), tymczasem przesłankami zasiedzenia służebności gruntowej jest posiadanie służebności polegającej na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia oraz upływ oznaczonego w ustawie czasu, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca.

Uzasadniając swoje stanowisko apelujący m.in. podkreślił, że przed dniem 1 lutego 1989r. przedsiębiorstwo energetyczne sprawowało zarząd mieniem państwowym i było jedynie dzierżycielem mienia w rozumieniu 338 k.c. Z tych przyczyn wnioskodawca nie może zaliczyć okresu posiadania służebności przez przedsiębiorstwo państwowe do dnia 1 lutego 1989r. Z dniem 1 lutego 1989r, przestała bowiem obowiązywać zasada jednolitej własności państwowej zapisana w art. 128 k.c. i dopiero wtedy doszło do rozdzielania własności i przedsiębiorstwa państwowe mogły nabywać na swoją rzecz własność i inne prawa rzeczowe. Wcześniej tj. do dnia 31 stycznia 1989r. korzystającym z gruntu w związku ze znajdującymi się na nim urządzeniami energetycznymi był jego właściciel – Skarb Państwa. Do zasiedzenia liczy się tylko okres posiadania przez osobę niebędącą właścicielem gruntu. Właściciel nie może więc nabyć służebności obciążającej grunt będący jego własnością. Przyjęcie za Sądem Rejonowym, że właściciel może rozpocząć nabycie własności przez zasiedzenie przeciwko samemu sobie jest oczywiście bezzasadne. Zatem wnioskodawca będący następcą prawnym przedsiębiorstwa państwowego, które korzystało ze służebności na rzecz Skarbu Państwa nie mógł doliczyć do swego posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności przesyłu okresu przed dniem 1 lutego 1989r. Okoliczność, że właścicielem gruntu i posiadaczem służebności był Skarb Państwa wyklucza nie tylko zasiedzenie przez Skarb Państwa, ale również uwzględnienie okresu posiadania służebności do dnia 31 stycznia 1989r. Za datę uzyskania posiadania a więc dzień, który należy brać pod uwagę przy ocenie dobrej lub złej wiary wnioskodawcy uznać można najwcześniej 1 lutego 1989r.

Zatem, zdaniem apelującego, postanowienie Sądu Rejonowego jest niesłuszne i oparte zostało na błędnej wykładni prawa, a jego wydanie poprzedziło popełnienie szeregu błędów proceduralnych i jako takie powinno zostać zmienione w całości.

Z kolei wnioskodawca zaskarżył powyższe postanowienie w części, w zakresie punktu 1, zarzucając Sądowi naruszenie art. 316 §1 k.p.c. poprzez błędną ocenę stanu rzeczy w chwili zamknięcia rozprawy, ustalenie stanu faktycznego sprzecznego z materiałem dowodowym i brak rozważenia wszystkich okoliczności sprawy poprzez błędne ustalenie podmiotu, który nabył w drodze zasiedzenia służebność gruntową odpowiadającą treścią służebności przesyłu tj. uznanie, iż do zasiedzenia służebności doszło w dniu 1 stycznia 2004r. na rzecz wnioskodawcy (...) S.A. z siedzibą w K., podczas gdy w dacie 1 stycznia 2004r. właścicielem linii i posiadaczem służebności była spółka (...) SA z

siedzibą w W.; art. 233§1 k.p.c. poprzez uznanie, że do zasiedzenia służebności doszło w dniu 1 stycznia 2004r. na rzecz nieprawidłowego podmiotu oraz art. 609§2 i 3 k.p.c., art. 610 k.p.c. w zw. z art. 677§1 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie i brak rozważenia wszystkich okoliczności sprawy i błędne ustalenie, że do zasiedzenia służebności doszło na rzecz wadliwego podmiotu.

W związku z powyższym wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia w punkcie 1 poprzez stwierdzenie, że dnia 1 stycznia 2004r spółka (...) S.A. z siedzibą w W. nabyła przez zasiedzenie służebność gruntową opisaną w zaskarżonym postanowieniu oraz zasądzenie od uczestniczki postępowania na rzecz wnioskodawcy zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie Sądowi Rejonowemu sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od uczestniczki postępowania na rzecz wnioskodawcy zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Wnioskodawca w złożonej odpowiedzi na apelację uczestnika wniósł o jej oddalenie w całości jako bezzasadnej i o zasądzenie do uczestnika na swoją rzecz kosztów postępowania wg norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, na poparcie swoich twierdzeń przedstawiając obszerną argumentację.

Z kolei uczestnik postępowania podzielił zarzuty zawarte w apelacji wnioskodawcy co do oznaczenia podmiotu na rzecz którego miałyby nastąpić zasiedzenie, ponadto wnosząc i wywodząc jak w swojej apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja uczestnika postępowania odniosła częściowy skutek, także apelacja wnioskodawcy była zasadna, aczkolwiek ostatecznie z przyczyn branych przez Sąd Okręgowy z urzędu, wobec dokonania przez Sąd Okręgowy zmiany zaskarżonego postanowienia i przyjęcia innego momentu zasiedzenia ostatecznie służebności przesyłu.

Powołane w apelacji uczestnika postępowania zarzuty dopuszczenia się błędu w ustaleniach faktycznych przez Sąd meriti co do przyjęcia wadliwego początkowego momentu zasiadywania służebności, częściowo odniosły skutek i implikowały zmianę zaskarżonego postanowienia, a także w związku z tym dokonanie innej wykładni art. art. 285 § 1 i 2 k.c., art. 292 k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c., niż dokonana wykładnia przez Sąd Rejonowy.

Pozostałe poczynione przez Sąd Rejonowy ustalenia faktyczne i częściowo rozważania prawne, nie pozostające w opozycji do poczynionych dodatkowo przez Sąd Okręgowy ustaleń i rozważań, Sąd odwoławczy podziela i uznaje za własne, przyjmując, iż nie ma potrzeby ich ponownego przywoływania, ponieważ znajdują one oparcie w zebranych w sprawie materiale dowodowym, które to dowody Sąd ocenił, w granicach zakreślonym w art. 233 § 1 k.p.c., wbrew twierdzeniom apelujących. W tym zakresie dokonana ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego była swobodna, a nie dowolna, a Sąd ten w sposób wnikliwy, staranny i wszechstronny rozważył materiał dowodowy zebrany w sprawie. Równocześnie wnioski Sądu meriti, w tym zakresie co do faktów w sposób logiczny wynikają z treści dowodów zgromadzonych w niej, a zaoferowanych przez strony. Także Sąd ten poddał gruntownej ocenie cały materiał dowodowy zebrany w niej w tej części.

W ocenie Sądu Okręgowego wnioskodawca jako przedsiębiorca przesyłowy nie dysponował tytułem prawnym do korzystania w odpowiednim zakresie z urządzeń posadowionych na nieruchomości uczestnika postępowania, co ewentualnie pociągałoby za sobą odpadnięcie jednej z przesłanek zasadności wniosku o zasiedzenie służebności przesyłu.

W okolicznościach sprawy koniecznym było poczynienie dodatkowych ustaleń. Słusznie przyjął Sąd meriti, że począwszy od dnia 28 listopada 2002r. uczestnik postępowania Zakłady (...)A.M.” (...) Spółka jawna w R. jest właścicielem przedmiotowej nieruchomości położonej R., w ewidencji gruntów oznaczonej jako działka o numerze (...), dla której Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach prowadzi księgę wieczystą KW Nr (...). Przy czym dodatkowo wymaga odnotowania, że działka gruntu o numerze (...) położona w obrębie R. powstała w wyniku podziału geodezyjnego działki nr (...) w 2002r. Z kolei działka nr (...) stanowiła użytki – grunty orne i wpisana była do księgi

wieczyste) oraz T.38K. (...). W okresie od 1 stycznia 1980r. jako właściciel działki (...) w operacie ewidencyjnym wskazywany był Skarb Państwa (zaświadczenie Starosty (...) z 16.07.2013r. - k.108 akt). Z kolei decyzją Wojewody (...) z 12 grudnia 1993r. na podst. art. 18 ust.1 ustawy z 10 maja 1990r. Przepisów wprowadzających ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawy o pracownikach samorządowych (Dz. U. nr 32, poz. 191 i nr 43, poz. 253) w zw. z art. 5 ust. 1 pkt 1 stwierdzono nabycie przez Gminę B. z mocy prawa nieodpłatnie własności nieruchomości oznaczonej w ewidencji gruntów w obrębie R. (R. stanowił dzielnicę miasta B.), opisaną w karcie inwentaryzacyjnej I/995 mienia ogólnonarodowego (państwowego), a dotyczącej działki (...). Zatem przedmiotowa działka do 12 grudnia 1993r. stanowiła własność Skarbu Państwa (dowód: dokumentu zwarte w Kw SR w Tarnowskich Górach (...) i (...), w tym w.w. decyzja, z kartą inwentaryzacyjną). Powyższe dokumenty Sąd Okręgowy uznał za przekonujące.

W związku z powyższym, do 12 grudnia 1993r. korzystającym z w.w. gruntu, w związku ze znajdującymi się na nim urządzeniami energetycznymi był jego właściciel – Skarb Państwa. Do zasiedzenia liczy się tylko okres posiadania przez osobę niebędącą właścicielem gruntu, a właściciel nie może nabyć służebności obciążającej grunt będący jego własnością. Przyjęcie za Sądem Rejonowym, że właściciel może rozpocząć nabycie własności przez zasiedzenie przeciwko samemu sobie jest oczywiście bezzasadne. Zatem wnioskodawca będący następcą prawnym przedsiębiorstwa państwowego, które korzystało ze służebności na rzecz Skarbu Państwa nie mógł doliczyć do swego posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności przesyłu okresu przed dniem 1 lutego 1989r., a także okresu późniejszego do momentu gdy nie doszło do rozdzielenia własności obciążonej nieruchomości i sieci elektroenergetycznej.

Jak trafnie ustalił Sąd meriti zarządzeniem nr (...)/O./(...) Ministra Przemysłu i Handlu z 9 lipca 1993r. dokonano podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w G. i jego przekształcenia w odrębny podmiot - jednoosobową spółkę Skarbu Państwa. Jak wynika z protokołu zdawczo – odbiorczego z 8.09.1993r. doszło, ostatecznie z tym momentem, do przejęcia przedmiotowej linii energetycznej 400 kV przez ten nowy podmiot. Następnie linia ta została wniesiona do spółki (...) S.A w W., a później do majątku kolejnych poprzedników prawnych wnioskodawcy. Zdaniem Sądu Okręgowego dopiero 8.09.1993r. doszło do rozdzielenia własności obciążanej nieruchomości i sieci elektroenergetycznej 400kV i dopiero od tego momentu mógł zacząć biec termin zasiedzenia służebności opisanej we wniosku.

Podkreślić należy, że przekazaniu majątku sieciowego, na który składają się między innymi linia elektroenergetyczna 400 kV relacji R. – Ł., W. – J., stacje elektroenergetyczne oraz pozostałe składniki majątku wymienione w załącznikach do zarządzeń z 9 lipca 1993 r., towarzyszyło wydanie dokumentacji prawnej, technicznej i eksploatacyjnej przekazywanych linii. Okoliczność wydania dokumentacji potwierdza fakt posługiwania się nią przez wnioskodawcę w niniejszym postępowaniu. Sąd podziela stanowisko wnioskodawcy, że wydanie przez Zakład (...) w G. dokumentacji linii elektroenergetycznej 400 kV, której dotyczy niniejsze postępowanie, dokonane zostało ostatecznie aneksem do protokołu zdawczo – odbiorczego z przekazania – przejęcia linii 8.09.1993r. i stanowiło symboliczne przekazanie władztwa nad linią elektroenergetyczną. Powyższe wskazuje na przeniesienie posiadania zgodnie z art.348 k.c. (traditio), z którym jednoznaczne jest wydanie dokumentów umożliwiających rozporządzenie rzeczą.

W tym zakresie odniosły skutek zarzuty dotyczące poczynienia przez Sąd Rejonowy wadliwych ustaleń faktycznych.

Jak wynika zatem z powyższych dodatkowych ustaleń w okresie gdy powstawało urządzenie przesyłowe w 1983 r. i było oddane do użytku oraz w czasie gdy poprzednik prawny wnioskodawcy je posiadał w zakresie służebności gruntowej właścicielem nieruchomości na której je posadowiono oraz właścicielem nieruchomości, której użyteczność miała zwiększać był Skarb Państwa, który był także właścicielem przedsiębiorstwa przesyłowego korzystającego ze służebności. Obowiązujący do 31 stycznia 1989r. art. 128 k.c. stanowił, że własność państwowa przysługuje niepodzielnie państwu, zaś przedsiębiorstwa państwowe wykonują jedynie zarząd mieniem państwowym. Zasada ta odnosiła się również do posiadania, jeżeli wykonywane było przez przedsiębiorstwo państwowe. Posiadanie stanowiło wówczas składnik mienia państwowego a posiadaczem był Skarb Państwa, choć w stosunkach zewnętrznych jako posiadacz występowała zarządzająca nim państwowa osoba prawna.

Sąd Okręgowy podziela pogląd prezentowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w tym w postanowieniu z dnia 21 maja 2015r. IV CSK 468/14 (LEX nr 1767490), że gdy zarówno właścicielem nieruchomości obciążonej jak i posiadaczem służebności gruntowej był Skarb Państwa, to nie mogło dojść do zasiedzenia służebności przesyłu, gdyż właściciel nie może nabyć przez zasiedzenie służebności gruntowej na nieruchomości stanowiącej jego własność, a bieg terminu zasiedzenia służebności polegającej na korzystaniu z linii przesyłowej znajdującej się w zarządzie przedsiębiorstwa przesyłowego, przebiegającej po działce stanowiącej własność Skarbu Państwa nie mógł się rozpocząć przed dniem 5 grudnia 1990r. Brak jest, w tym przypadku także możliwości doliczenia okresu posiadania poprzednika prawnego - Skarbu Państwa, który był jednocześnie właścicielem linii przesyłowej, albowiem art. 176 §1 k.c. przewiduje możliwość doliczenia okresu posiadania poprzednika prawnego będącego posiadaczem (odpowiednio prawa służebnego odpowiadającego służebności) a nie właścicielem gruntu, gdyż ten jako uprawniony z prawa własności, z uwagi na konfuzję nie mógł go obciążyć i w następstwie zasiedzieć służebności.

Ponadto Sąd odwoławczy orzekając miał na uwadze zarzuty dotyczące zakresu ustanowionej służebności, a podnoszone w toku postępowania apelacyjnego przez uczestnika postępowania. W tym zakresie należało częściowo zgodzić się z apelującym, że służebność została ustanowiona przez Sąd meriti na rzecz wnioskodawcy zbyt szeroko.

Służebność przesyłu uregulowana w art. 305¹ i nast. k.c., podobnie jak służebność pełniąca rolę służebności przesyłu ma charakter czynny i obejmuje uprawnienia do okresowych działań dotyczących nieruchomości obciążonej, w szczególności do utrzymywania posadowionych na nieruchomości urządzeń i korzystania z nich zgodnie z ich przeznaczeniem. Nie obejmuje natomiast innych ograniczeń własności związanych z oddziaływaniem linii elektroenergetycznej, polegających m.in. na ograniczeniu właściciela – w strefie ochronnej w możliwości dokonywania w stosunku do nieruchomości określonych działań, w tym powstrzymywania się od zabudowy. Ograniczenia te są niezależne od tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości, na której są umiejscowione urządzenia przesyłowe, i nie są objęte treścią ewentualnej służebności obciążającej tę nieruchomość. Stwierdzenie zasiedzenia służebności w tym zakresie byłoby zatem wadliwe, podobnie zresztą jak ustanowienie w tym zakresie za wynagrodzeniem służebności przesyłu (zob. postanowienie SN z 23.02.2017r., VCSK 317/16 nie publ. oraz z 10.11.2017r. VCSK 33/17, LEX nr 2429630). Z uwagi na powyższe uwagi koniecznym było skorygowanie w tym zakresie wydanego postanowienia przez Sąd Rejonowy.

Równocześnie, wbrew zarzutom apelującego uczestnika, w okolicznościach sprawy Sąd meriti nie stwierdził zasiedzenia w zakresie pasa ochronnego na nieruchomości uczestnika lecz pasa technologicznego. Także precyzyjnie ustalił granice pasa służebności przesyłu.

Nadto, wbrew zarzutom apelującego uczestnika, należy zauważyć, że zakres w jakim następuje zasiedzenie służebności przesyłu czy też przed 3.08.2008r. służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu, nie musi ograniczać się w świetle art. 292 k.c. do pasa gruntu biegnącego pod linią elektroenergetyczną i wokół słupów. O zakresie tym decyduje zakres faktycznego władztwa, które dało podstawę do stwierdzenia zasiedzenia, ocenianego z uwzględnieniem tego, że korzystanie zgodnie z przeznaczeniem z urządzeń przesyłowych posadowionych na nieruchomości wiąże się z potrzebą wkraczania na nieruchomość w celu utrzymywania ich w zdatości do użytku, chociażby potrzeba taka aktualizowała się rzadko. Przy czym wymaganie aby posiadanie służebności miało w tym zakresie charakter nieprzerwany należy oceniać z uwzględnieniem właściwości urządzenia i jego funkcji, nie zaś jako konieczność prowadzenia ciągłych, względnie częstych robót naprawczych lub konserwacyjnych. Granice w jakich realizowane było władztwo prowadzące do zasiedzenia służebności należą do ustaleń faktycznych Sądu meriti (zob. postanowienie SN z 10.11.2017r. VCSK 33/17, LEX nr 2429630).

Sąd Okręgowy uznał, że w ustalonych okolicznościach sprawy, mając na uwadze rodzaj urządzeń elektroenergetycznych posadowionych na nieruchomości uczestnika (linia 400 kV), a także ustalony zakres i sposób dotychczasowej ingerencji przedsiębiorcy energetycznego na nieruchomości uczestnika, jej uciążliwość z jednej strony i realizację celów społecznych jakim ona służy w zakresie dostarczania energii elektrycznej z drugiej strony, przy uwzględnieniu wniosków płynących z opinii biegłego geodety mgr inż. W. S., powinno dojść do stwierdzenia nabycia

przez (...) Spółkę Akcyjną w K. w drodze zasiedzenia z dniem 9 września 2013r. służebności przesyłu na położonej w miejscowości R. nieruchomości gruntowej, a stanowiącej działkę oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), dla której Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach prowadzi księgę wieczystą numer (...), a polegającą na zapewnieniu każdoczesnemu właścicielowi urządzeń linii elektroenergetycznych o napięciu 400 kV R. – Ł., W. – J. prawa nieprzerwanego przesyłu energii elektrycznej oraz dostępu, przechodu i przejazdu, w tym sprzętem ciężkim przez obciążoną nieruchomość w celu wykonywania eksploatacji, konserwacji, naprawy modernizacyjnej, remontów oraz przeprowadzania innych napraw lub usuwania awarii linii, wymiany słupa linii elektroenergetycznej lub innych niezbędnych elementów tej linii oraz znoszenia przez właścicieli nieruchomości obciążonej ograniczeń i zakazów wynikających z istnienia pasa technologicznego linii o szerokości 60 metrów (2x 30 metrów od osi linii), zgodnie z załącznikami numer 5 i 6 do opinii uzupełniającej biegłego sądowego z zakresu geodezji i kartografii W. S. (1) z dnia 24 stycznia 2017r., które uczynić integralną częścią niniejszego postanowienia. Zatem, z uwagi na powyższe, Sąd Okręgowy uznał za konieczne dokonanie zmiany zaskarżonego postanowienia i orzeczenie jak wyżej.

W tym miejscu Sąd Okręgowy zbiorczo odniesie się także do pozostałych grup zarzutów podniesionych w apelacjach, z uwagi na ich wzajemne powiązanie i charakter sprawy.

Najdalej idącym zarzutem był zarzut naruszenia prawa materialnego, w którym apelujący uczestnik, powołując się na przepisy Konstytucji RP zamierzał wykazać nieprawidłowość poglądu, że art. 292 w zw. z art.285 k.c. stwarza możliwość zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. W tej materii należy zauważyć, że zgodnie z ugruntowanym już stanowiskiem Sądu Najwyższego, w okresie poprzedzającym wejście w życie w dniu 3 sierpnia 2008r. przepisów art. 304¹ i nast. k.c. regulujących służebność przesyłu możliwe było ustanowienie, a także nabycie w drodze zasiedzenia, służebności gruntowej odpowiadającej swoją treścią obecnej służebności przesyłu. Wykładnia Sądu Najwyższego w tej kwestii ewaluowała, z uwagi na zmieniające się stosunki gospodarcze. W chwili obecnej w orzecznictwie SN przyjmuje się, na co trafnie wskazał Sąd Rejonowy, że w ramach art. 285§ 2 k.c. ustanowienie służebności gruntowej odpowiadającej treścią dzisiejszej służebności przesyłu, jest możliwe bez potrzeby precyzyjnego oznaczania nieruchomości władnącej, przy założeniu, że chodzi o zwiększenie użyteczności nieruchomości indywidualizowanych przez pryzmat przedsiębiorstwa, którego są składnikami.

W związku z aprobatą w orzecznictwie Sądu Najwyższego dla istnienia tego rodzaju służebności, można przyjąć, że wykonywanie nad nieruchomością faktycznego władztwa odpowiadającego treści tego rodzaju służebności może prowadzić do zasiedzenia służebności. Służebność gruntowa może być przedmiotem zasiedzenia, jeżeli wiąże się z korzystaniem z trwałego i widocznego urządzenia - art.292k.c. Zatem koniecznym warunkiem zasiedzenia takiej służebności jest korzystanie z nieruchomości w zakresie treści służebności, pod warunkiem, że dotyczy ono trwałego i widocznego urządzenia oraz ciągłości posiadania przez czas odpowiadający terminowi zasiedzenia. W sytuacji, w której warunki te zostały spełnione przed dniem 1 lutego 1989r. tj. pod rządami art. 128 k.c. mówiącego o konstrukcji jednolitej własności państwowej, a władztwo nad nieruchomością było wykonywane przez przedsiębiorstwo państwowe, zasiedzenie następowało na rzecz Skarbu Państwa (zob. uchwała SN z 30.11.2016r., III CZP 77/16, OSNC 2017, nr 9, poz. 94.). Dopuszczenie możliwości nabywania, w tym przez zasiedzenie służebności odpowiadającej rolę służebności przesyłu, nie stanowiło zatem kreacji nowego prawa rzeczowego o charakterze bezwzględny i to ze skutkiem „wstecznym”, było natomiast oparte na stosowanym wprost art. 292 k.c. Równocześnie wymaga podkreślenia, że zgodność nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie z art. 64 ust.3 Konstytucji RP potwierdzono w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (wyrok TK z (...) 1999r., SK 9/98, OTK –A 1999, nr 4, poz 78). Zatem powyższe zarzuty należało uznać za chybione, tym bardziej, że w niniejszej sprawie ostatecznie stwierdzono zasiedzenie służebności przesyłu na rzecz wnioskodawcy.

Ustawą z 29 września 1990r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464 z póź. zm dalej u.z.u.g.g) prawo zarządu przysługujące przedsiębiorstwom państwowym w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub gminy zostało 5 grudnia 1990r. przekształcone w prawo użytkowania wieczystego, a w odniesieniu do znajdujących się na tych gruntach budynków i innych urządzeń i lokali - w prawo własności (art. 2 ust.1 i 2 tej ustawy) Jednakże przekształcenie to nie objęło urządzeń przesyłowych – linii

energetycznych, które będąc zbiorem rzeczy ruchomych nie mogą być traktowane jako urządzenia znajdujące się na gruntach. Nabycie własności tych urządzeń przez przedsiębiorstwa państwowe nastąpiło na podstawie art. 1 pkt 9 ustawy z 20 grudnia 1990r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. 1991 r. Nr 2 poz. 6) bez wydania stosownej decyzji. Można przyjąć, że na tej podstawie na przedsiębiorstwa państwowe przeszły wszystkie te składniki mienia państwowego, pozostające w zarządzie przedsiębiorstwa, które nie zostały objęte art. 2 ust.1 i 2 u.z.u.g.g.

Następnie ustawą z 5 lutego 1993r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. U. Nr 16, poz.69 z póź. zm., obecnie uchyloną) dokonano przekształceń własnościowych m.in. przedsiębiorstw państwowych zajmujących się wytwarzaniem oraz przesyłem i zbytem energii elektrycznej. Przedsiębiorstwa te zostały przekształcone w jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, przy czym zmiana ta następowała na zasadach przewidzianych w ustawie z 13 lipca 1990r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. Nr 51, po 298, obecnie uchylonej).

W okolicznościach sprawy spółką powstałą w następstwie przekształceń był (...) S.A. w G. przy czym sukcesja związana z tym przekształceniem obejmowała wszystkie prawa składające się na przedsiębiorstwo, choćby strony nie uświadamiały sobie ich istnienia lub przynależności do przedsiębiorstwa (zob. postanowienie SN z 30.01.2014r., IV CSK 252/13, OSNC 2014, nr 11 poz. 117). Dalsze przeniesienia majątku na następców następowało w oparciu o art. 55² k.c. i obejmowało wszelkie prawa majątkowe przeznaczone do prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na dystrybucji energii elektrycznej.

Wymaga podkreślenia, z uwagi na zarzuty podnoszone przez apelującego uczestnika, że do przeniesienia służebności, do chwili ujawnienia jej w księdze wieczystej, nie jest konieczny wpis w księdze wieczystej (art. 245¹ k.c.).

Ze względu na funkcjonalne powiązanie służebności z działalnością przesyłową w judykaturze za wystarczające do wykazania przejścia służebności na nabywcę uznaje się wskazanie przez nabywcę przymiotu przedsiębiorstwa przesyłowego i przejścia całego lub zorganizowanej części dotychczasowego przedsiębiorstwa, przy czym nie jest w tej mierze konieczne indywidualne oznaczenie przenoszonych służebności, przyczyniających się do zwiększenia użyteczności przedsiębiorstwa (zob. postanowienie SN z 30.01.2014r., (...) 252/13).

Podobnie za nietrafny Sąd Okręgowy uznał zarzut dopuszczenia się błędu przez Sąd Rejonowy poprzez przyjęcie, że objęcie posiadania służebności przesyłu przez Skarb Państwa, a następnie przez pozwanego było posiadaniem w dobrej wierze, podczas gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż objęcie posiadania służebności przesyłu nastąpiło w złej wierze.

Odnosząc się do powyższego zarzutu na wstępie należy zauważyć, iż dobra wiara nie jest sama w sobie przesłanką zasiedzenia lecz decyduje jedynie o długości okresu posiadania. Jednakże w postępowaniach, w których jest badana kwestia zasiedzenia odgrywa istotną rolę. Konsekwencją domniemania dobrej wiary (art. 7 k.c. w z art. 172 k.c.) jest to, że podmiot powołujący się na dobrą wiarę nie musi tej okoliczności dowodowo wykazywać. Zatem domniemanie dobrej wiary jest domniemaniem wiążącym dla sądu orzekającego. Związanie sądu oznacza, że nie może on przyjąć innego faktu jak właśnie dobrą wiarę, równocześnie dobra wiara nie jest przedmiotem dowodu, jak każdy inny fakt w toku sprawy. Zatem rozpoczynając badanie sprawy sąd musi przyjąć, że dobra wiara istnieje po stronie tego podmiotu, który się na nią powołuje. Związanie to istnieje tak długo, dopóki w wyniku przeprowadzenia postępowania dowodowego nie zostanie wykazane, że podmiot powołujący się na dobrą wiarę pozostawał w złej wierze.

Tym samym to na uczestniku, właścicielu przedmiotowej nieruchomości, w niniejszej sprawie, ciążyła inicjatywa dowodowa. Nie mniej w toku prowadzonego postępowania nie przeprowadził on skutecznego dowodu, wzruszającego domniemanie dobrej wiary i nie wykazał istnienia złej wiary po stronie wnioskodawcy w chwili obejmowania służebności przesyłu w posiadanie opisane w art. 352 k.c. Nie przedstawił bowiem żadnych przekonujących dowodów dla wzruszenia domniemania dobrej wiary, tymczasem wzruszenie domniemania dobrej wiary może nastąpić jedynie na podstawie dowodów, a nie na podstawie samych twierdzeń strony. Co więcej z treści aktu

notarialnego, którym została przeniesiona na niego własność przedmiotowej nieruchomości wynika, że wiedział, że „przebiegająca przez działkę nr (...) linia NN 400kV w znacznej mierze ogranicza możliwość zagospodarowania terenu przyległego”.

Ocena przesłanki dobrej/złej wiary w zakresie roszczeń uzupełniających właściciela nieruchomości przeciwko jej posiadaczowi i przesłanki zasiedzenia powinna być wykładana jednolicie. Uwzględnieniu podlegają takie okoliczności jak w wypadku budowy linii elektroenergetycznej przez właściciela gruntu i przekazania jej następnie osobie trzeciej jej wiedza wynikająca z podstawy, sposobu i zakresu przeniesienia posiadania - na datę objęcia w posiadanie, a w wypadku budowy linii elektroenergetycznej przez posiadacza nie będącego właścicielem gruntu, istnienie podstawy prawnej do wejścia przezeń na teren celem zabudowy i do dalszej eksploatacji linii. Przy czym w odniesieniu do tego roszczenia również mają zastosowanie przepisy art. 7 k.c. (domniemanie istnienia dobrej wiary), art. 340 k.c. (domniemanie ciągłości posiadania), art. 341 k.c. (domniemanie posiadania zgodnego z prawem, dotyczące także posiadania przez poprzedniego posiadacza), których powód skutecznie nie wzruszył w toku niniejszej sprawy.

Sąd Okręgowy rozpoznający apelację podziela stanowisko judykatury, które przyjmuje tradycyjne rozumienie dobrej wiary zasiadającego posiadacza. Występuje ona wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności rozpoczęło się w takich okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza cudzego prawa (por. postanowienia SN z dnia 9 stycznia 2014 r., V CSK 87/13, Lex nr 1448336).

Podkreślić należy, że w odniesieniu do posiadania prowadzącego do zasiedzenia o rodzaju wiary posiadacza, a w następstwie o długości terminu niezbędnego do nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie decyduje wyłącznie chwila objęcia jej w samoistne posiadanie. Zasada mala fides superveniens non nocet wynika wprost z wykładni językowej art. 172 k.c. ("uzyskał posiadanie") i na mocy art. 176 k.c. ma zastosowanie do następców pierwotnego posiadacza przy doliczaniu posiadania poprzednika. Domniemanie dobrej wiary posiadacza (art. 7 k.c.) wzruszyć może zatem jedynie dowód, że posiadacz w chwili rozpoczęcia posiadania w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu wiedział lub mógł dowiedzieć się o tym, że narusza to prawo innej osoby. W okolicznościach niniejszej sprawy sytuacja taka nie miała miejsca. Równocześnie należy zauważyć, iż późniejsze dowiedzenie się przez posiadacza lub jego poprzednika o stanie rzeczy skutkującym zmianą dotychczasowego przekonania, że posiadanie niczyjego prawa nie narusza lub narusza (dobrej na złą wiarę i odwrotnie) dla biegu terminu zasiedzenia nieruchomości jest okolicznością irrelevantną.

Zasadnie przyjął Sąd, iż uczestnik nie zdołał obalić, wynikającego z art. 7 k.c. domniemania dobrej wiary, skoro powód w toku sprawy nie wnioskował o przeprowadzenie jakiegokolwiek przeciwdowodu by domniemanie z art. 7 k.c. wzruszyć i obalić. Natomiast z przedłożonych dokumentów przez wnioskodawcę wynika, iż usytuowanie urządzeń przesyłowych wnioskodawcy na nieruchomości uczestnika nastąpiło na podstawie uprzednio obowiązujących regulacji prawnych oraz wydanych administracyjnych decyzji. W realiach niniejszej sprawy uczestnik nie zaprzeczył okolicznościom, że początkowo poprzednicy wnioskodawcy weszli na teren przedmiotowej nieruchomości celem zabudowy urządzeń przesyłowych, wybudowali je i byli, tak jak i później sam wnioskodawca dysponentami linii elektrycznej i słupa przesyłowego, także korzystali nieprzerwanie z gruntów należących do uczestnika i jego poprzedników w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, wynikającej z lokalizacji tych urządzeń. Natomiast na tę okoliczność wnioskodawca powołał stosowne dokumenty, wiarygodności których uczestnik skutecznie nie podważył. Zatem z tych względów także powyższy zarzut nie mógł odnieść skutku.

Ponadto należy zauważyć, że do wybudowania przedmiotowych urządzeń przesyłowych doszło jeszcze w roku 1983, a inwestycja ta była prowadzona na gruntach państwowych przez przedsiębiorstwo państwowe. Z uwagi na to, iż w chwili wzniesienia urządzenia Skarb Państwa był jednocześnie właścicielem nieruchomości, inwestorem oraz właścicielem urządzeń, to godził się na zajęcie swoich nieruchomości w zakresie niezbędnym do wzniesienia urządzeń i późniejszej ich eksploatacji. Z chwilą nabycia odrębnej od Skarbu Państwa własności (uwłaszczenia) przedsiębiorstwo państwowe niewątpliwie powinno mieć świadomość, że grunty nad którymi przebiega linia nie są jego własnością, co jednak nie jest tożsame z wiedzą o braku uprawnienia do korzystania z tych gruntów w dotychczasowym zakresie. Brak jakichkolwiek przesłanek do stwierdzenia, że prawo do posiadania było kwestionowane, a także do powzięcia

wątpliwości co do zgody właściciela na użytkowanie linii w dotychczasowy sposób. Poprzednicy prawni wnioskodawcy mieli uzasadnione podstawy do przeświadczenia, że ich posiadanie jest zgodne z wolą właściciela i wynikającym z niej uprawnieniem do korzystania z nieruchomości w dotychczasowym zakresie. Każde z kolejnych przekształceń wiązało się z przejściem ogółu praw i obowiązków poprzednika. W takim przeświadczeniu dodatkowo utwierdzał wnioskodawcę fakt niekwestionowania tego stanu rzeczy przez wiele lat, pomimo niewątpliwie znacznego zakresu i oczywistości ingerencji w nieruchomość. Odnośnie przedmiotowej nieruchomości do czasu pisma uczestnika z 18 grudnia 2008r. nie zaistniała żadna okoliczność, która poddawałaby w wątpliwość uprawnienie wnioskodawcy do posiadania służebności (zob. K. Frasz (red.) i M. Habdas (red.) Kodeks cywilny. Komentarz. Tom II. Własność i inne prawa rzeczowe. Komentarz do art. 304⁴ k.c., LEX.). Tym samym także z tych względów powyższy zarzut okazał się bezzasadny.

W niniejszej sprawie początek wymaganego przepisami prawa 20-letniego biegu terminu zasiedzenia przypada na okres, kiedy to przekształcono przedsiębiorstwo państwowe w spółkę Skarbu Państwa – odrębny podmiot – na dzień 8.9.1993r. Ponieważ zostały spełnione wszystkie przesłanki z art. 172 k.c. w zw. z art. 292 k.c. prowadzące do nabycia służebności przesyłu w drodze zasiedzenia, Sąd Okręgowy orzekł jak w postanowieniu.

Także za chybiony należało uznać zarzut dopuszczenia się przez Sąd meriti błędnego ustalenia, iż wnioskodawca korzysta ze szczegółowo opisanej we wniosku o zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, podczas gdy zgodnie z zeznaniami świadka Ł. M. złożonymi na rozprawie 17 października 2014r. linię elektroenergetyczną, której dotyczy wnioski, eksploatuje zupełnie inne przedsiębiorstwo energetyczne tj. (...) S.A (czyli inny podmiot aniżeli wnioskodawca), wobec tego, że właścicielem przedmiotowej linii 400kV jest wnioskodawca. Natomiast spółka (...) S.A była posiadaczem służebności tylko z tego względu, że wykonywała czynności eksploatacyjne przedmiotowej linii 440 kV w imieniu i na rzecz wnioskodawcy na podstawie przepisów art. 9c ust. 2 pkt 3 i 4 ustawy z 10 kwietnia 1997r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2012r, poz. 1059) i wydanej na podstawie tej ustawy Instrukcji (...) i Eksploatacji Sieci Przesyłowej z dnia 1 sierpnia 2010r. i stosownych umów eksploatacyjnych. Tym samym była stosownie do treści art. 338 k.c. dzierżycielem tej linii, wyłącznym zaś posiadaczem służebności był wnioskodawca. Odnosząc się do powyższego zarzutu Sąd Okręgowy odsyła do szczegółowej i przekonującej argumentacji dotyczącej tej kwestii, a przedstawionej przez wnioskodawcę w piśmie z 11 marca 2016r. (497-498 akt).

Ponadto należy podnieść, że zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego wnioski właściciela nieruchomości o ustanowienie służebności przesyłu za odpowiednim wynagrodzeniem (art. 305¹ § 2 k.c.) przerywa bieg terminu zasiedzenia tej służebności. Natomiast takiego skutku nie wywołuje jednak powództwo o zapłatę wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości bez tytułu prawnego (zob. wyrok SN z 10.07.2013r. VCSK 320/12, uchwała 7 sędziów SN z 26.11.2014r., III CZP 45/14 OSNC z 2015r., nr 5 poz. 54). Zatem, w okolicznościach niniejszej sprawy, nie zaistniała przerwa w biegu terminu zasiedzenia służebności przesyłu.

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie, jak w sentencji postanowienia, oddalając wnioski wnioskodawcy w pozostałym zakresie jako za daleko idący.

W oparciu o art.350 k.p.c. w zw. z art.13§2 k.p.c. Sąd Okręgowy sprostował oczywistą omyłkę zaistniałą w oznaczeniu wnioskodawcy w zaskarżonym postanowieniu - na (...) Spółka Akcyjna w K., następca prawny (...) Spółki Akcyjnej w K..

Reasumując, podzielenie części zarzutów podniesionych przez apelujących przez Sąd Odwoławczy uzasadniało zmianę zaskarżonego postanowienia jak w sentencji, na mocy art.386§1 k.p.c. w zw. z art. 13 §2 k.p.c. oraz oddalenie obu apelacji w pozostałym zakresie w oparciu o art.385k.p.c.w zw. z art.13 §2 k.p.c. O kosztach postępowania w obu instancjach Sąd Okręgowy orzekł w oparciu o art. 520§1 k.p.c. oraz art. 108§1 k.p.c., uznając, iż w okolicznościach sprawy, tak wnioskodawca jak i uczestnik postępowania byli zainteresowani wydaniem w niej rozstrzygnięcia i nie ma podstaw

do odstąpienia od generalnej zasady postępowania nieprocesowego ponoszenia przez każdego uczestnika tego postępowania wszystkich kosztów związanych z jego udziałem w sprawie.

SSR(del.)Maryla Lewandowska – Majewska SSO Barbara Braziewicz SSO Magdalena Hupa –Dębska